

5. Кодекс адміністративного судочинства України. – К., Атіка 2005р. (зі змінами).

6. Проект Закону України «Про медіацію» <http://www.minjust.gov.ua/0/11347>.

7. Шинкар Т.І. Зарубіжний досвід правового забезпечення медіації та можливість його використання в Україні. Наше право. 2016. № 2. С. 54–58.

Степанова Т. В.,

доктор юридичних наук, професор,

*професор кафедри адміністративного та господарського права
Одеського національного університету імені І.І.Мечникова*

ЩОДО РЕАЛЬНИХ ТА УДАВАНИХ ПЕРСПЕКТИВ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МЕДІАТОРА

Останнім часом більшість дослідників інституту медіації покладають неперевершені сподівання на останній. За аналізом досвіду інших країн, де активно впроваджуються моделі альтернативного врегулювання спорів за допомогою медіації, автори доходять висновку, що вказане правове явище є майже панацеєю для усіх учасників правовідносин та навіть просто відносин, що виникають між особами, які не врегульовані жодним нормативно-правовим актом, або врегульовані недосконало (за наявності колізій або прогалин).

Тому мета даної роботи – виявити реальний ореол застосування медіації, як альтернативного способу врегулювання спорів в Україні та світі.

По-перше, одразу слід зазначити, що медіація не в змозі вирішити будь-який спір, що виникає між особами. В протилежному випадку країни, в яких нормативно врегульоване використання медіації, відмовилися б від інших способів альтернативного вирішення спору (зокрема, третейських судів, арбітражів) та судового порядку вирішення спорів державними судами на користь медіації. Проте такої тенденції в світі не спостерігається, хоча численні статистичні дослідження доводять, що сторони спору навіть у державних судів все частіше останнім часом вдаються до медіації.

Тому за даною тезою слід підсумувати, що медіація є важливою складовою процесу врегулювання спору між сторонами такого спо-

ру, проте не завжди вона виявляється єдиним ефективним способом залежно від справи або сторін спору.

По-друге, цікавою новиною нещодавно стала розробка спеціальної програми-медіатора (Smartsettle ONE), яка «офіційно врегулювала в досудовому порядку» цивільний позов, який розглядався за англійським правом [1]. Це спричинило паніку деяких медіаторів та їх adeptів щодо зникнення даної професії після розповсюдження аналогічних програм у світі.

Слід зауважити, що, як і в інших сферах, комп'ютери зможуть замінити людину лише в типових спорах (справах). Проте до медіаторів і на даний час рідко звертаються з «простими» спорами. Частіше учасникам спору необхідно допомогти у формулюванні власних бажань та інтересів, що складно зробити без «людського фактору», без звернення до емоцій, глибинних мотивів та підтекстів поведінки кожної із сторін спору.

Тому вважаємо, що побоювання медіаторів в даному питанні перебільшені.

По-третє, оцінюючи ореол спорів, «підвідомчих» медіаторам, слід зробити певні застереження. З одного боку, на побутовому рівні використання медіації буде прямо пропорційним поінформованості населення про таку можливість врегулювання спору. З іншого боку, не можна підтримати ініціативи деяких суддів [2] щодо застосування даного інституту в будь-яких категоріях справ. Мова йде про справи, підвідомчі адміністративним судам (публічно-правові спори).

Учасники дискусії-судді адміністративних судів, самі звернули увагу на особливу чутливість адміністративних судів до позасудових способів врегулювання спорів, оскільки з урахуванням публічно-правової природи відносин між сторонами «можливість прийняття рішень державними органами і посадовими особами на власний розсуд обмежена» [2].

Укладення мирових угод прокурором або іншими органами, які вступають у справу для захисту інтересів інших осіб, також не є можливим за чинним цивільним та господарським процесуальним законодавством, адже надання такого права відкрило б шлях до зловживань та корупційних діянь з боку таких органів. Тому можливе в майбутньому розширення можливостей медіації повинно здійснюватися виключно з урахуванням вказаних ризиків. У протилежному випадку позитивна складова інституту медіації буде цілком перекре-

слена тими руйнівними результатами, до яких призведе таке розширення меж його застосування.

Медіація може бути застосована в багатьох сферах життєдіяльності, і необхідним видається поширення серед населення інформації щодо ефективного використання даного способу альтернативного врегулювання спорів.

При цьому в деяких сферах застосування медіації може здійснюватися з використанням усіх наработаних теорією та практикою механізмів (наприклад, при веденні переговорів та укладанні договорів між контрагентами), а в деяких – з певними обмеженнями (у кримінальному судочинстві, при врегулюванні спору за участю або в інтересах неповнолітнього та ін.)

Одночасно слід визнати, що поширенню такого використання заважає відсутність чіткого законодавчого регулювання вказаного питання. Законодавець повинен, враховуючи позитивний досвід іноземних держав, врегулювати всі основні положення застосування інституту медіації, що створить додаткові можливості для сторін спору щодо його врегулювання. Лише в такому випадку можна буде говорити про розвиток та перспективи професійної діяльності медіатора.

Список використаних джерел:

1. Робот-медіатор перевершив судових примирителів. Лойер. Лютий 21, 2019. URL: <http://loyer.com.ua/uk/robot-mediator-perevershiv-sudovih-primiriteliv/>.

2. Студенников С. Медіація в адміністративних спрах: судді обговорили проблеми. Судебно-юридическая газета, 8 мая 2019 г. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/141338-mediatsiya-u-administrativnikh-sporakh-suddi-obgovorili-problemu>.